

ปัญหาการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ

Government Witness Protection Problems

อาจารย์วิทยา เบ็ญจาทิกุล*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ทั้งในส่วนตัวบทและการบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหามาตรการและแนวทางในการพัฒนากฎหมายคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการในประเทศไทยเนื่องจากพยานดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาคดี เพราะเป็นบุคคลที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือคอร์รัปชันได้มากที่สุดเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประจักษ์พยานหรือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่ศาลต้องรับฟัง รัฐจึงต้องรักษาคุ้มครองพยานดังกล่าว การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มีปัญหาและอุปสรรคในประเด็นสำคัญคือเรื่องการศึกษาให้ความคุ้มครองพยานที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นข้าราชการรวมถึงปัญหาด้านองค์กรและบุคลากรและงบประมาณของสำนักงานคุ้มครองพยานซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ แนวทางศึกษาพัฒนากฎหมายคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาและวางแนวทางในส่วนที่ยังขาดความชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการได้รับความปลอดภัยรวมไปถึงบุคคลในครอบครัวด้วย การให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมโดยให้พยานมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอันเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการมุ่งหวังให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการอย่างแท้จริงเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและยังเป็นการแก้ปัญหามหาการทุจริตในหน่วยราชการในปัจจุบันอีกด้วย

คำสำคัญ: ปัญหาการให้ความคุ้มครอง พยานที่เป็นข้าราชการ สำนักงานคุ้มครองพยาน

* รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

This article aims to study on the government witnesses' protection concept as well as problem and obstacles according to the Witness Protection Act 2546 of law in book and law in act upon the officers' performance and operational on the functions of Witness Protection Office and other relevant authorities. The goal of this study is to search for the measurement development guidance and witnesses' protection laws for ones who serve the post as government officers. The witness is a person who participates in criminal justice vital role of both in the investigation and trial stages. Moreover, witness is a single person who can confirm the fact of the offender's guilty of fraud or corruption against their official responsibility. In particular, the witness or printed matters witness are the best evidence to submit to court; therefore, state witness should be protected. The problem and obstacle upon Witness Protection Act 2546 obligation indicated on the special witness protection consideration as being government officer, the government, as well as, organizational, personnel require for budget support on being as witness protection responsible agency. The development approach on the government witness protection law indicated on problem solving and improving methodology which lack of clarification on various issues with witness protection law enforcement security on officials including family members. The witness providence provided is necessary and right to receive compensation which was recognized in the constitution law and it is intended to protect a government witness as truly effective in court. Therefore, justice effectiveness in criminal justice system should perform to solve the corruption problem nowadays.

Keywords: witness protection agency, protection problems, governments witness

บทนำ

การคุ้มครองพยานบุคคลเกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่มุ่งถึงการมีอยู่ของพยานบุคคลและการทำให้คำพยานนั้นมีคุณค่าต่อการพิสูจน์ความจริงในอรรถคดี เนื่องจากพยานบุคคลนั้นมีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดมากที่สุด เพราะฉะนั้นคำให้การของพยานบุคคลในชั้นศาลจึงมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง อีกทั้งน้ำหนักของพยานประเภทอื่น เช่น พยานวัตถุหรือพยานเอกสาร อาจมีการถูกทำลายหรือทำให้พยานหลักฐานดังกล่าวถูกบิดเบือนได้ง่าย ดังนั้น หากพยานไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควรจะเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน รวมถึงการแสดงบทบาทในฐานะพยาน คือ ความหวาดกลัวภัยอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของตนเองและบุคคลใกล้ชิด ซึ่งเกิดจากการกระทำ

ของบุคคลอื่น เช่น การถูกข่มขู่คุกคามจนพยานเกิดความเกรงกลัว จนพยานไม่กล้าไปเป็นพยานในศาล หรือทำให้พยานให้การในลักษณะที่บิดเบือนจากความเป็นจริง ดังนั้น การคุ้มครองพยาน จึงเป็นเรื่องที่รัฐต้องให้ความคุ้มครอง เพื่ออำนวยความสะดวกในคดีและเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะได้รับความปลอดภัย

สำหรับประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรองรับสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ อันเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญโดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการที่มีความชัดเจน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความปลอดภัยแก่พยาน ให้ค่าตอบแทนการเป็นพยาน และให้ค่าใช้จ่ายในระหว่างที่เป็นพยาน โดยจะเน้นหนักที่เรื่องความปลอดภัยของพยานเป็นหลักสำคัญและรวมไปถึงสามี ภรรยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติสนิทหรือคนสนิทของพยานด้วย

แต่อย่างไรก็ดี การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศไทยนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคเรื่อยมา โดยปัญหาในบางเรื่องภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขไปบ้างแล้ว จะเห็นได้จากการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานหลายฉบับด้วยกัน ทั้งระเบียบของกระทรวงยุติธรรมและระเบียบของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ดี ยังมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในประเด็นสำคัญและยังไม่มีมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การความคุ้มครองพยานที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งได้แก่พยานที่เป็นข้าราชการ เนื่องจากปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือคอร์รัปชัน เป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง เป็นความผิดรูปแบบหนึ่งที่ป้องกันและปราบปรามได้ยาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดมักปกปิดการกระทำผิด ไม่เหลือพยานหลักฐานไว้เป็นร่องรอย ทำให้การดำเนินคดีทำได้ยาก ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำ หรือมีการนำผลตอบแทนที่ได้ไปกระทำผิดต่อเนื่องอย่างอื่นต่อไป เช่น นำไปสร้างอิทธิพลบารมีทั้งในวงการราชการหรือวงการเมือง และก่อให้เกิดการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่ต้องทราบข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนและสาวไปถึงตัวผู้กระทำความผิด โดยผู้ที่สามารถเป็นพยานในความผิดประเภทนี้ได้ดีที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับการกระทำความผิด ก็คือ ข้าราชการ นั่นเอง

จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 จะกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญา รวมถึงญาติและบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดกับพยาน โดยมีทั้งมาตรการคุ้มครองทั่วไปและมาตรการพิเศษ แต่ความคุ้มครองต่างๆ เหล่านั้น ต่างก็เป็นความคุ้มครองพยานในฐานะบุคคลธรรมดาทั่วไป ไม่มีการบัญญัติถึงข้าราชการเป็นการเฉพาะ

อีกทั้งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการไว้ในมาตรา 94 ความว่า

“ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการอันเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการ ผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดอยู่ในฐานะที่อาจจะถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำผิดวินัยกับข้าราชการอื่น ให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำต่อบุคคลหรือคณะบุคคลตามความในวรรคหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยที่ได้กระทำมา จนเป็นเหตุให้มีการสอบสวนพิจารณาทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาอาจใช้ดุลยพินิจกับผู้นั้นไว้เป็นพยานหรือพิจารณาลดโทษทางวินัยตามควรแก่กรณีได้

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง อันเป็นเท็จให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

หลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ และการให้ความคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

กฎ ก.พ. ว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามวรรคสี่ จะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงาน ก.พ. หรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 จะดำเนินการย้าย โอน หรือดำเนินการอื่นใด โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้น และไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ได้

ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการออกกฎ ก.พ. เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษและการให้ความคุ้มครองพยานออกมาใช้บังคับกับข้าราชการแต่อย่างใด มีเพียงมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง มาตรการให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๓๑ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ โดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อราชการไว้เพียง

1. ให้ถือว่าการให้ข้อมูลหรือการเป็นพยาน หรือการส่งเอกสารหลักฐานเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

2. ผู้บังคับบัญชาต้องไม่กลั่นแกล้งในทางใดๆ ต่อข้าราชการผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

3. ผู้บังคับบัญชาต้องให้ความคุ้มครองแก่ข้าราชการ ผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน โดยมีให้ถูกกลั่นแกล้งหรือข่มขู่จากผู้ถูกร้องเรียนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขอความร่วมมือหรือประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเป็นทนายแก่ต่างในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลถูกฟ้องร้องในคดีแพ่งหรืออาญา

4. ผู้บังคับบัญชาอาจให้บำเหน็จความชอบในกรณีพิเศษแก่ข้าราชการ ผู้ให้ข้อมูล หรือถ้อยคำในฐานะพยานที่เป็นประโยชน์และผลดียิ่งแก่ทางราชการ

5. คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชา สามารถใช้ดุลยพินิจเพื่อกันบุคคลผู้มีส่วนร่วมกันกระทำผิดไว้เป็นพยาน หรือลดหย่อนโทษได้ตามเหตุและผล

6. ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานสามารถร้องขอความเป็นธรรมต่อ ก.พ. ได้เมื่อถูกกลั่นแกล้งอันเป็นผลจากการให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

7. ให้ข้าราชการแต่ละประเภทถือปฏิบัติตามมาตรการนี้ และองค์กรกลางบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการแต่ละประเภทอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้กระบวนการ

การให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการเกิดความเป็นธรรมและความเหมาะสมควรแก่กรณี

จะเห็นได้ว่า มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นเพียงการวางแนวทางการใช้มาตรการให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการไว้เท่านั้น ซึ่งไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองพยาน อีกทั้งมติคณะรัฐมนตรีมิได้มีสถานะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้เป็นการทั่วไป และมีปัญหาต่อมาว่า หากนำพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาบังคับใช้กับการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการแล้ว มาตรการคุ้มครองบางอย่างไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับข้าราชการได้อย่างสะดวก เช่น การเปลี่ยนชื่อตัว นามสกุล เปลี่ยนอาชีพ หรือหลักฐานทางทะเบียน ซึ่งอาจจะเป็นการยุ่งยากต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและสถานะของข้าราชการผู้นั้น เนื่องจากบุคคลที่เป็นข้าราชการจะมีตำแหน่งหน้าที่ราชการที่แน่นอน เมื่อเข้าสู่การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษแล้ว จึงเป็นการยากที่จะใช้วิธีการเปลี่ยนภูมิลำเนา เปลี่ยนชื่อ หรือเปลี่ยนอาชีพ หรือในกรณีที่ได้ดำเนินการต่างๆ ดังกล่าวไปแล้วก็อาจมีปัญหาต่อเนื่องว่า เมื่อสิ้นสุดการคุ้มครอง บุคคลดังกล่าวจะกลับคืนสู่ฐานะข้าราชการในตำแหน่งเดิมหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ไม่มีกฎหมายใดให้หลักประกันที่ชัดเจนแก่พยานที่เป็นข้าราชการว่า ตนจะได้รับความคุ้มครองและจะมีความปลอดภัยในหน้าที่การทำงานหรือชีวิตและทรัพย์สินของตนเพียงใด ทำให้ข้าราชการที่ต้องการให้การเป็นพยานเกิดความกลัวและไม่กล้ามาเป็นพยาน เพราะความหวาดกลัวในชีวิต ทรัพย์สินและในเรื่องความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ความเกรงกลัวต่ออำนาจของผู้บังคับบัญชา เนื่องจากอาจจะมีผลต่อการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ในอนาคต และกลัวการถูกกลั่นแกล้งจากผู้บังคับบัญชา เช่น ไม่แต่งตั้งโยกย้ายโดยไม่มีเหตุผล หรือถูกผู้บังคับบัญชาให้ความผิดเรื่องวินัยเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้ง นอกจากนี้ ยังอาจถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีอีกด้วย การขาดมาตรการคุ้มครองที่ชัดเจนดังกล่าว ทำให้พยานที่เป็นข้าราชการไม่กล้ามาเป็นพยาน ส่งผลให้รัฐเกิดความเสียหายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเป็นพยานในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริต หรือการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นความผิดที่กระทำโดยผู้มีตำแหน่งหน้าที่ราชการอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่กระทำการใดๆ โดยทุจริตเพื่อให้ตนได้ผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งมีจำนวนมาก โดยมีรูปแบบและวิธีการของการกระทำความผิด อาทิเช่น การอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ, การจัดสรรผลประโยชน์หรือทรัพยากรที่มีจำกัดในรูปสิ่งของ สินค้าบริการ หรือสิทธิให้แก่เอกชน เช่น การออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจ การรับซื้อสินค้าในราคาที่รัฐประกันการให้สัมปทาน และการจัดซื้อจัดจ้าง, การที่เจ้าหน้าที่รัฐรับสินบนจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด โสเภณี การพนัน และสินค้าเถื่อน เป็นต้น ประกอบกับผู้กระทำความผิดประเภทนี้สามารถปกปิดการกระทำความผิดได้อย่างรวดเร็วและแนบเนียน ส่งผลให้การดำเนินคดีทำได้ยากและมีการกระทำความผิดซ้ำหรือมีการนำผลตอบแทนที่ได้ไปกระทำความผิดต่อเนื่องอย่างอื่นต่อไป เช่น นำไปสร้างอิทธิพลบารมีทั้งในวงการราชการหรือวงการเมืองและก่อให้เกิดการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น หากรัฐได้ปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเกิดประโยชน์อย่างมากต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น พยานที่เป็นข้าราชการในหน่วยงานที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จึงมีความสำคัญยิ่งกับคดีประเภทนี้ เพราะ

จะเป็นผู้ที่รับทราบข้อมูล หรือข้อเท็จจริงใดๆ เกี่ยวกับความผิดในหน่วยงานตน ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อรูปคดีและการพิสูจน์ความผิดได้ ดังนั้น หากมีบทบัญญัติที่เป็นการให้คุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการที่ชัดเจนและเป็นการเฉพาะ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ข้าราชการในการมาเป็นพยาน ส่งผลให้รัฐสามารถปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้กับพยานที่เป็นข้าราชการทุกคนและมุ่งหมายให้การคุ้มครองพยานบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความยุติธรรมสูงสุดในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการกำหนดมาตรการต่างๆ ดังนี้

การปิดบังชื่อและฐานะของพยาน

การปิดบังชื่อและฐานะของพยาน ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ เพราะหากมีการเปิดเผยชื่อและฐานะแล้ว พยานย่อมได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยชื่อและข้อมูล ผลกระทบดังกล่าวอาจมาในรูปแบบของการดำเนินการทางวินัยแก่พยานผู้นั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่พยานเป็นอย่างมาก ดังนั้น กระบวนการในการปิดบังชื่อและฐานะของพยานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกระทำโดยรัดกุมและมีการป้องกันข้อมูลส่วนตัวของพยานไม่ให้รั่วไหลออกไปสู่ภายนอก

1. การกันผู้บังคับบัญชาออกจากการพิจารณา

การกันผู้บังคับบัญชาออกไปจากการพิจารณาคดีเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากนำผู้บังคับบัญชาเข้ามาร่วมในคดีแล้ว สวัสดิภาพของพยานย่อมไม่ปลอดภัย เพราะหากผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมหรือมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดในคดีแล้ว อาจเข้าอำนาจในทางไม่ชอบกีดกันพยาน หรือกระทำการใดๆ เพื่อให้พยานหวาดกลัว ส่งผลให้คำให้การของพยานบิดเบือนไป ดังนั้น จึงควรกำหนดมาตรการกันผู้บังคับบัญชาออกไปจากพยาน ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในคดีที่ข้าราชการในสังกัดต้องไปให้การเป็นพยาน

2. การระงับคำสั่งชั่วคราว

ในกรณีที่พยานถูกกลั่นแกล้งจากผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษทางวินัยหรือว่าการลดขั้นเงินเดือนก็ตาม องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยาน มีหน้าที่ที่จะสั่งการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือต้นสังกัดของข้าราชการผู้นั้นเพื่อให้ระงับคำสั่งนั้นไว้จนกว่าจะมีการพิจารณาจนจบได้ เพราะหากปล่อยให้มีการกระทำความผิดในระหว่างการพิจารณาที่ย่อมที่จะสร้างความกดดันให้แก่พยานได้ เมื่อมีการกดดันเกิดขึ้น พยานย่อมตกอยู่ในภาวะที่เป็นอันตรายและมีอาจมีผลต่อการจะมาเป็นพยานได้ ดังนั้น ในระหว่างพิจารณาคดี องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองควรมีอำนาจในการระงับคำสั่ง

ลงโทษ หรือคำสั่งอื่นใดที่มีผลกระทบต่อพยานที่ได้สั่งการโดยผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนในการกระทำความผิดไว้จนกว่าจะการพิจารณาคดีเสร็จสิ้น

(หมายเหตุ องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานในกรณีการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการนั้น มีความเห็นว่า หน่วยงานที่เหมาะสมในการเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบและให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการคือ สำนักงาน ก.พ.)

3. การกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราเงินเดือนเดิม

นอกจากการระงับคำสั่งในระหว่างการพิจารณาคดีแล้ว เมื่อการพิจารณาคดีได้สิ้นสุดลง องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองต้องมีอำนาจในการสั่งการต้นสังกัดให้ยกเลิกโทษที่ผู้บังคับบัญชาของพยานที่เป็นข้าราชการนั้นได้สั่งไว้ อันเนื่องมาจากการไปเป็นพยาน อย่างไรก็ตาม คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมาเป็นพยานนั้น องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองย่อมไม่มีอำนาจที่จะไปสั่งยกเลิกได้ และเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันอีกชั้นหนึ่งแก่พยานว่าเขาเหล่านั้นจะต้องได้รับความคุ้มครองต่ออาชีพการงาน ตั้งแต่กระบวนการพิจารณาได้เริ่มต้นขึ้นจนถึงจบการพิจารณาคดี ควรให้สิทธิแก่พยานที่เป็นข้าราชการในการกลับเข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่เดิม และควรให้สิทธิแก่พยานที่เป็นข้าราชการในการโอนย้ายสถานที่ทำงาน หากไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา โดยกำหนดให้มีสิทธิสามารถเลือกที่ทำงานใหม่และเริ่มงานได้ทันที

4. การคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ของพยาน

การคุ้มครองชีวิตและความเป็นอยู่ของพยานนั้น ถือเป็นหลักใหญ่ที่องค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองต้องให้ความคุ้มครอง เพราะอำนาจขององค์การที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองนั้น แม้จะคุ้มครองอาชีพการงานได้ แต่หากไม่สามารถที่จะคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ของพยานได้ ย่อมไม่มีประโยชน์อันใด นอกจากคุ้มครองตัวบุคคลของพยานแล้ว ยังต้องครอบคลุมไปถึงครอบครัวของพยานเพื่อที่จะทำให้พยานได้รับความสบายใจว่าตนเองและครอบครัวจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย

บรรณานุกรม

- ประยุทธ์ แก้วภักดี. (2542). “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย ศรีนวนนิต. (2540). “การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา”. งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมชั้นสูง วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
- วันชัย รุจนวงศ์. (2537). “มาตรการคุ้มครองพยานบุคคล” วารสารอัยการ ปีที่ 17: 201 พฤศจิกายน.